

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

У статті розглянуто сучасний стан соціально-культурного розвитку суспільства; проаналізовано сутність понять „культура”, „творча діяльність”, „предметно-перетворювальна діяльність”, „культурологічний підхід”, „культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів”. Визначено основні позиції культурологічного підходу: цілісність історико-культурного середовища; гуманітарна проблема змісту матеріалу; суб’єкт-суб’єктність відносин; ставлення до мистецтва як до культурної цінності та дієвого засобу у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Охарактеризовано мету культурологічного підходу в аспекті вищезазначеної проблеми, а саме: оволодіння прийомами людської культури та вміння передати такий досвід у сучасному суспільстві. Виявлено, що культурологічний підхід є компонентом методологічної системи дослідження, спрямований на привласнення культурного досвіду та традиції суспільства.

Ключові слова: культура, творча діяльність, предметно-перетворювальна діяльність, культурологічний підхід, культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів.

В статье рассмотрено современное состояние социально-культурного развития общества; представлена сущность понятий „культура”, „творческая деятельность”, „предметно-превращающая деятельность”, „культурологический подход”, „культурологический подход в подготовке будущего учителя начальной школы до формирования предметно-превращающей компетентности учеников”. Определены основные позиции культурологического подхода: целостность историко-культурной среды; гуманитарная проблема содержания материала; субъект-субъектность отношений; отношение к искусству как к культурной ценности и действенному средству в подготовке будущих учителей начальной школы. Охарактеризована цель культурологического подхода в аспекте вышеупомянутой проблемы, а именно: овладение приемами человеческой культуры и умения передать такой опыт в современном обществе. Выявлено, что культурологический подход является компонентом методологической системы исследования, направленный на присвоение культурного опыта и традиции общества.

Ключевые слова: культура, творческая деятельность, предметно-превращающая деятельность, культурологический подход, культурологический подход в подготовке будущего учителя начальной школы до формирования предметно-превращающей компетентности учеников.

Modern sociocultural development of society status is considered in the article; essence of concepts „culture is presented”, „creative activity”, „in-converting activity”, „culturological approach”, „culturological approach in preparation of future teacher of initial school to forming of in-converting competence of students”. The principal items of culturological approach are certain: integrity of historical and cultural environment; to humanitarian problem maintenance of material; subject-subject of relations; attitude toward an art as to the cultural value and effective means in preparation of future teachers of initial school. The aim of culturological approach is described in the aspect of the above-mentioned problem namely: capture the receptions of human culture and ability to pass such experience in modern society. It is deduced that culturological approach is the component of the methodological system of research, sent to the appropriation of cultural experience and tradition of society.

Keywords: culture, creative activity, in-converting activity culturological approach, culturological approach in preparation of future teacher of initial school to forming of in-converting competence of students.

Підняти рівень кваліфікації майбутнього вчителя, підвищити якість його підготовки, забезпечити готовність випускника ВНЗ до здійснення якісної шкільної освіти можливо за умов гнучкого поєднання особистісного й фахового в системі навчання студентів професії вчителя. Цього вимагає поєднання фахово-предметного навчання й оцінювання його результатів з інноваційним адаптивно-індивідуалізованим навчанням професії вчителя з перших кроків його становлення за програмною цілеспрямованою педагогічною взаємодією і співпрацею студента та викладача, який добре володіє педагогічними секретами шкільної освіти, враховує навчально-пізнавальні можливості й здатності кожного студента. Сучасний вчитель має не тільки знати, а й ефективно діяти як у планованих, так і в непередбачуваних педагогічних ситуаціях, самостійно розробляти інноваційні технології навчання і виховання учнів, усвідомлюючи суспільну значущість своєї праці та державну відповідальність за її результати. Сучасний стан соціально-культурного розвитку суспільства, нові вимоги виробництва до професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи зумовлюють необхідність інноваційних, культурологічних підходів, оновлення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи з урахуванням художніх традицій минулого, досвіду декоративно-прикладного й образотворчого мистецтва, естетичного та культурного розвитку особистості, її гуманістичної сутності.

Згідно з державними документами, зокрема: Національною доктриною розвитку освіти України у XXI ст., Законом України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Державною національною програмою „Освіта” (Україна XXI ст.), Концепцією національного виховання студентської молоді, Концептуальними засадами розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір, Національною стратегією розвитку освіти України на період до 2021 року, Галузевою концепцією розвитку неперервної освіти та ін.) у процесі навчання учні початкових класів мають прилучитися до різних видів українського мистецтва, розмаїття його жанрів і стилів, вітчизняної та світової культури у контексті світових культуротворчих процесів.

Мета статті – розкрити сутність культурологічного підходу у підготовці майбутніх учителів початкової школи засобами предметно-перетворювальної компетентності.

В Україні здійснюється пошук шляхів якісної підготовки майбутніх учителів початкової школи, формування їхньої професійної компетентності на засадах синтезу мистецтва, науки і техніки, наступності змісту професійного навчання, його індивідуалізації та диференціації. Важливою умовою розвитку сучасного суспільства є реформування вищої педагогічної школи, яка забезпечує підготовку компетентних, конкурентоздатних спеціалістів, що зумовлює розробку науково-обґрунтованих концепцій, моделей, систем професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

У сучасній педагогіці відома значна кількість різних підходів, що лежать в основі підготовки майбутніх учителів початкових класів. Серед них є як відомі та усталені (традиційний-знанневоцентристський, системний, діяльнісний, комплексний, особистісно орієнтований, особистісно-діяльнісний), так і нові, що увійшли в науковий обіг порівняно недавно (ситуаційний, контекстний, поліпарадигмальний, інформаційний, ергономічний і т. д.). До останніх відноситься і комплексний підхід.

Зауважимо, що теоретичний аспект дослідження складають концепції суб'єктної активності людини в процесі її професійного становлення (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьев, О. Вознюк, Є. Клімов, О. Саннікова та ін.), наукові положення теорії діяльності (В. Андрущенко, В. Давидов, М. Каган, В. Кремень, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Шадриков та ін.), теоретичні засади підготовки майбутнього педагога (О. Антонова, Ю. Бабанський, А. Богуш, Г. Васянович, С. Вітвицька, С. Гончаренко, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Краєвський, В. Кузь, Н. Ничкало, С. Сисоева та ін.), особистісно зорієнтованої освіти (Ш. Амонашвілі, І. Бех, І. Якиманська, С. Яценко та ін.), соціально-педагогічної діяльності (О. Беспалько, Х. Вайнола, І. Зверева, А. Капська, А. Мудрик, Н. Сейко, З. Шевців та ін.), підготовки майбутнього вчителя початкової школи (Н. Бібік, О. Біда, В. Бондар, М. Вашуленко, С. Мартиненко, І. Пальшкова, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін.). В історичній ретроспективі питанням предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів приділяли увагу вітчизняні класики педагогічної

науки: О. Духнович, М. Корф, Т. Лубенець, А. Макаренко, Я. Мамонтов, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Чепіга. Впровадження предметно-перетворювальної діяльності у практику початкової школи займає чільне місце у працях С. Коновець, Г. Мельник, Т. Носаченко, В. Тименка, Д. Тхоржевського. Культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя визначений у працях О. Отич, О. Рудницької, О. Шевнюк та ін.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів як складова професійної освіти, потребує узгодження з філософією освіти та філософією культури сучасного періоду, що спонукають до організації педагогічного процесу, побудованого на засадах системно-діяльнісного, синергетичного, акмеологічного, культурологічного підходів, які забезпечують формування у студентів системи інтегрованих художньо-педагогічних, техніко-технологічних знань, комплексних кваліфікаційних умінь та вільний і творчий розвиток особистості.

Культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів розглядається як сукупність методологічних прийомів, що забезпечують аналіз професійно-педагогічної освіти крізь призму культурологічних понять: „культура“, „творча діяльність“, „предметно-перетворювальна діяльність“, „культурологічний підхід“, „культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів“.

Визначення значення культурологічного підходу у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів неможливо здійснити без визначення основного поняття дослідження, а саме – „культура“. Термін „культура“ етимологічно є багатозначним, походить від латинського „cultura“ – догляд, розвиток. У сучасному словнику іншомовних слів поняття „культура“ визначається як: 1) рівень розвитку суспільства; 2) рівень розвитку в якійсь галузі знань або діяльності; 3) характеристика певних історичних епох, народів, націй, країн; 4) рівень виховання та розумового розвитку особи; 5) вирощування якихось рослин, а також сама рослина [13, с. 352].

Культура пронизує всі напрями людської життєдіяльності й тому розглядається нами в широкому і вузькому значеннях. У широкому аспекті – як сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства. У вузькому – як сфера духовного життя суспільства, що охоплює, насамперед, систему виховання, освіти, духовної творчості, рівень освіченості, вихованості людей, рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності. „Зміст культури, – зазначають І. Зязюн, Г. Сагач, – впливає не лише на темпи діяльності, прискорюючи чи уповільнюючи їх, але й визначає її змістовне цілеспрямовання. Думки, погляди, рішення, які зумовлюють різні сфери суспільної практики, підтримуються логікою культури“ [6, с. 6-7]. Отже, виходячи з вищезазначеного, зауважимо, що особистісний стиль діяльності майбутнього вчителя початкової школи визначається передусім рівнем його внутрішньої культури, самовиховання, творчої досконалості.

Аналізуючи сутність поняття „культура“ в загальнонауковому плані дослідники визначають її як соціально-прогресивну творчу діяльність людства в усіх сферах буття й свідомості, що є діалектичною єдністю процесів опредмечування (створення цінностей, норм, знаків, систем тощо) та розпредмечування – освоєння культурної спадщини, спрямованого на перетворення дійсності й багатства людської історії на внутрішнє багатство особистості, на різнобічне виявлення й розвиток сутнісних сил людини [10, с. 91].

Під поняттям „культура“ в педагогічному словнику розуміється виховання, освіта, розвиток, що є сукупністю практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності [14, с. 183]. Розвиток культури не можна розуміти лише на основі відтворення засвоєного, тому виділяємо творчість методичної культури – створення нового у навчанні. Оволодівши елементами методичної культури, майбутній учитель початкової школи піднімається на відповідний щабель свого професіоналізму. Оволодіння методичними знаннями забезпечує рівень грамотності.

На думку Г. Васяновича, опановуючи досвідом здійснення прийомів професійної діяльності, людина піднімається до рівня ремесла, що становить систему методичних навичок (прийомів, доведених до автоматизму). Слід зазначити, що ремесло можна придбати, не опанувавши рівнем грамотності, тобто чисто емпіричним шляхом, але тоді воно переходить у ремісництво і ніколи – в майстерність. Перехід на рівень майстерності можливий лише після засвоєння такого елемента методичної культури, як творчість. Система методичних умінь (майстерність) виникає на основі оволодіння здатністю перетворювати прийоми (досвід) і переносити їх у нові умови [2, с. 7-16].

Провідною рисою культури педагога, як зазначав В. Сухомлинський, повинне бути відчуття духовного світу кожної дитини. Якщо цього немає, то настає байдужість, глухота та сліпота, одним словом, професійна дискваліфікація. Вчений вважав, що якщо вчитель вдумливо аналізує свою роботу, у нього не може не виникнути інтерес до теоретичного усвідомлення свого досвіду, спрямованості пояснити причинно-наслідкові зв'язки між знаннями учнів і своєю педагогічною культурою [12, с. 427–668]. На думку О. Шевнюк, культура – це поняття, яке означає певний історичний рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, втілений у типах і формах організації життя і діяльності людей, а також в цінностях, які створюються ними. Науковець зазначає, що культурологічний метод передбачає осмислення культурної динаміки людства як поліфонії ціннісно значущих смислів буття людської спільноти на відміну від історії української та зарубіжної культури як історії унікальних творінь культурного генія.

У філософському контексті культура постає не як часткова сфера суспільного життя, а як суспільство в цілому, з точки зору розвитку людини як суб'єкта діяльності, розкриття властивостей і обдаровань людини. Культура уособлює загальну творчу діяльність у предметах для людини. Вона є втіленням створених людьми матеріальних і духовних цінностей. Культура постає як опредметнена сутність людини. Дослідження ролі культури та культурологічного підходу в підготовці майбутніх учителів початкових класів висвітлено у працях філософів. Так, І. Кант, Г. Гегель у вихованні вбачали можливий шлях розвитку суспільства. Е. Тейлор розглядав дефініцію „культура” як сукупність знань, мистецтва, моралі, права, звичаїв та інших особливостей, притаманних людині як члену суспільства. В дослідженнях М. Бердяєва висвітлено роль національної культури, а саме те, що людина входить у людство через національну особистість як національна людина, а не відсторонена особа. Усе творче у культурі має відтінок національного генія. Розглядаючи культуру сферою операційних перетворень матеріально-ідеальних сутностей, В. Суханцева з філософської позиції зазначає, що без неї світ постає перед людиною як топологічна констанція. Занурені в культуру як у природне середовище, людська сутність і її діяльнісні виявлення підпорядковуються дії універсальних законів Миротворення, які мають форму об'єктивних детермінацій людського світу і творять різномасштабний Космос змістоутворювальних значень і суб'єктивностей.

У процесі навчання учнів початкової школи ставиться наголос на основне концептуальне положення предметно-перетворювальної компетентності – це реалізація програми „людина – проектування – середовище”. Ця програма охоплює три основні сфери діяльності: формування свідомості; розвиток практичних навичок; ознайомлення з теоретичними аспектами проблеми і його сучасним станом [4, с. 7]. Предметно-перетворювальна діяльність передбачає творчість. Досліджуючи діяльність, О. Антонова вважає, що це спосіб буття людини у світі, здатність її вносити у дійсність зміни. Вона зазначає, що під діяльністю розуміють всю різноманітність занять людини, все те, що вона робить [1, с. 39].

За допомогою науково-практичних методів, і, зокрема, методу контент-аналізу нами було здійснено категорійний аналіз поняття „творча діяльність”. Учитель покликаний бути посередником між педагогічною наукою і практикою. Від нього залежить не тільки пропаганда, впровадження наукових знань у практичну роботу, але й така організація педагогічного колективу, при якій з'єднуючим початком є творчий задум, ідея [12, с. 422]. Творча діяльність здійснюється лише творчою особистістю. Праця педагога, спрямована на організацію діяльності молодших школярів, зумовлює насамперед організаційну діяльність (на що неодноразово вказував А. Макаренко), яка передбачає „кооперацію” між учителем та

учнями і між самими учнями. С. Вітвицька розглядає поняття „підготовка до педагогічної діяльності” як об’єктивний творчий процес, що ґрунтується на закономірностях, які зумовлені потребами соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, стратегічними завданнями реформування педагогічної освіти в Україні [2].

Важливим в аспекті нашого дослідження є ідеї швейцарського педагога Й. Песталоцці (1746–1827) щодо розвивального навчання, яке спонукає до самодіяльності молодшого школяра, полягає у намаганні пов’язати чуттєве сприйняття з розвитком мислення. Педагог розробляє основи художньо-технічної творчості. Він доводить, що внутрішня суть розвитку технічних і професійних умінь полягає у розвитку здібностей людини і формування вмінь не зводиться тільки до односторонніх механічних навичок.

Вихованець братської школи, основоположник педагогіки нового часу Я. Коменський (1592–1670) у своїй праці „Велика дидактика” (1632) звертає увагу на необхідність трудового виховання, висловлює дидактичні вимоги до організації праці, підкреслює, що потрібна така праця, яка „не перевищує сил дитини” [8, с. 230]. У своєму підручнику „Видимий світ у малюнках” (1658), який перекладався багатьма мовами світу та 150 років був одним із основних для молодших школярів, Я. Коменський пропонує користуватися для початкових вправ дітей у малюванні предметами, що вивчаються, оскільки це привертає увагу дітей до предметів реального світу, сприяє більш точному їх сприйманню, розвиває спритність руки. „Видимий світ у малюнках” – це своєрідна ілюстрована дитяча енциклопедія первісних знань. Вона містить 150 коротких статей, ілюстрованих малюнками. У підручнику представлені відомості про природу, діяльність людини, суспільне життя. Отже, нова культура епохи Відродження у Західній Європі (переклад франц. терміна „Ренесанс”) за взірця взяла культуру античного світу, античну цивілізацію. Епоха Відродження – це епоха гуманізму, яка характеризувалася вимогою гармонійного всебічного розвитку особистості. У цей період велика увага приділялася предметам художньо-естетичного циклу, зокрема до шкільних програм були внесені такі предмети: малювання, ліплення тощо. В епоху Відродження важлива роль відводилася учителю.

Великий внесок для розвитку трудового навчання в початковій школі зробив видатний педагог-практик А. Макаренко (1888–1939). Він на практиці довів, що саме трудове виховання лежить в основі формування особистості, самостійної, творчої, що саме праця є джерелом духовного та морального збагачення людини. І творча праця можлива тільки тоді, коли людина ставиться до роботи з любов’ю, коли вона свідомо бачить у ній радість [9, с. 15].

Продовжив та розвинув ідеї А. Макаренка видатний український вчений, педагог В. Сухомлинський, який важливим засобом трудового виховання молодших школярів вважав залучення до різноманітної трудової діяльності, продуктивної праці. В. Сухомлинський не раз зазначав, що в художньо-технічній творчості молодших школярів елементарні види ручної обробки матеріалів – перший, але дуже важливий етап трудового навчання [12, с. 270]. Вміння та навички, яких набувають учні на уроках ручної праці, є умовою формування й розвитку інших, складніших умінь і навичок, котрими вони оволодівають у середньому і старшому віці. Навчившись вирізати з паперу або випилювати лобзиком, учневі легше буде працювати на лещатах, токарному верстаті, обробляти металеві деталі напилком, приступати до конструювання радіоприймачів тощо. Праця, у розумінні цього педагога-гуманіста, має перетворитися на творчість, оточену ореолом краси, гордості, особистої гідності.

Уточнення змісту базових понять, крізь призму яких передбачаємо здійснити аналіз культурологічного підходу у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів, його сутності та форм існування, умов становлення і розвитку, дозволяє перейти до дослідження цього феномена на конкретному рівні його буття, обмеженому безпосередньою діяльністю її суб’єктів як носіїв цієї культури.

Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів має узгоджуватися зі спільними уявленнями про культуру, відтворюючи й водночас творчо розвиваючи професійні традиції педагогічної спільноти, яку він представляє. Майбутньому вчителю початкової школи, як творцю культури, важливо не просто відтворити її у своїх вихованнях, а прагнути до того, щоб вони

перевершили його, стали кращими, більш досконалішими. Отже, визначальна роль у реалізації культурно-ціннісної парадигми підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів належить культурологічному підходу.

Розглядаючи професійний розвиток особистості в контексті культурних цінностей, І. Зязюн дійшов висновку, що згідно з культурологічним підходом доцільно спрямовувати зміст форми сучасної професійної підготовки на активне і творче оволодіння особистістю базовими культурними цінностями, народними традиціями, культурними формами взаємодії, співробітництва, способами та методами мистецької діяльності, що ґрунтується на колективному й особистісному культурному досвіді, стилі діяльності тощо. Вчений зауважує, що такі базові психологічні характеристики, як: особистісна спрямованість, поведінкова гнучкість, професійна компетентність, – надають змогу майбутньому вчителю реалізувати особливо ціннісні еталони життєтворчості [5, с. 35–46].

У підготовці майбутнього вчителя початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів культурологічний підхід має суттєве місце, застосування якого орієнтує студентів на розвиток загальної та художньої культури. Г. Падалка зазначає, що значення культурологічного підходу на становлення особистості важко переоцінити, особливо в контексті нової парадигми людинотворення. У реалізації культуротворчого підходу в підготовці майбутніх фахівців автор підкреслює роль інтегративного характеру художнього виховання, забезпечення цілісності художнього світобачення учнів. Мистецько-освітні програми сьогодення повинні враховувати використання різних видів творчості та широкої палітри художніх образів [11, с. 13]. На думку О. Отич, культурологічний підхід становить собою сукупність методологічних прийомів і принципів, що забезпечують аналіз педагогічної реальності у контексті культури та спрямовують дослідника на вивчення культурного простору професійно-педагогічної освіти й розробку такої її моделі, яка розширює цей простір [10, с. 95].

Ключовою ідеєю культурологічного підходу є забезпечення культуровідповідності освіти, зміна уявлення про її основоположні цінності як виключно інформаційно-знаннєві та пізнавальні, завдяки чому здійснюється вузька науково-технічна зорієнтованість її змісту та принципів побудови навчального плану, розширюються культурологічні основи навчання, виховання та професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, вводяться критерії культуровідповідності й творчості стосовно його діяльності.

На вагомості використання культурологічного підходу у розв'язанні концепції змісту освіти, створенні нормативних документів щодо модернізації освіти, зокрема: стандартів для вищої та середньої школи, звертає увагу С. Сисоєва. На думку вченої, з позиції культурологічного підходу освіта розглядається як соціокультурна система, яка забезпечує культурне наслідування (трансляцію культурних норм, цінностей ідей); розвиток людської індивідуальності, підготовку людини до успішного існування в соціумі, власній культурі, полікультурному середовищі. Для виховання у підростаючого покоління толерантної поведінки в полікультурному та міжкультурному середовищі та поваги до інших, особливого значення набуває культурологічна парадигма [14, с. 13]. Т. Іванова визначила, що основною метою культурологічного підходу у підготовці є не засвоєння знань і вмінь, а оволодіння прийомами людської культури та вміння передати цей культуротворчий досвід у сучасному суспільстві [7, с. 29]. Таким чином, на основі аналізу сутності поняття „культурологічний підхід” визначено основні його позиції, а саме: цілісність історико-культурного середовища; гуманітарна проблематизація змісту матеріалу; суб'єкт-суб'єктність відносин; ставлення до мистецтва як до культурної цінності та дієвого засобу у підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Особливістю застосування культурологічного підходу у професійно-педагогічній освіті можна назвати його зорієнтованість не на інтереси й замовлення держави та ринку, а на культуру, завдяки чому уможлиблюється подолання небезпеки відставання культурного розвитку людства від технічного прогресу. У підготовці майбутнього вчителя початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів культурологічний підхід має здатність виступати дієвим чинником творчого саморозвитку майбутнього педагога. Зауважимо, що розвиток майбутнього вчителя початкових класів до

формування предметно-перетворювальної компетентності учнів у контексті певного соціо- та національно-культурного середовища ми розглядаємо як засвоєння культурних цінностей та індивідуальне виявлення їх у власній культурі. Крім того, формування майбутнього педагога як людини культури, яка, створюючи культуротворче естетико-розвивальне середовище своєї професійно-педагогічної діяльності, сама збагачується у ході цього процесу в професійному, творчому, художньо-естетичному та особистісному планах.

Культурологічний підхід ми розглядаємо як компонент методологічної системи дослідження, спрямований на привласнення культурного досвіду (традиції) суспільства. Культурологічний підхід у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів, застосований у сучасній педагогіці, свідчить про багатоаспектність і міждисциплінарний характер.

Отже, культурологічний підхід в аспекті нашої проблеми є пріоритетним, оскільки в умовах розбудови незалежної української держави, коли змінюється соціокультурний контекст освіти, деталі більшого значення набуває культурологічний аспект підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів, згідно з яким акценти переносяться з традиційної установки на засвоєння особистістю заданої кількості інформації та опанування фахових умінь на розвиток в неї культури мислення, почуттів, поведінки, що разом утворюють той центр, навколо якого об'єднуються знання, уміння, навички і стають константами діяльності суб'єкта як неповторної індивідуальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Є. Методичні рекомендації до застосування технології формування у майбутніх учителів базових знань з курсу „Педагогіка” / О. Є. Антонова // За ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : ЖДПУ, 2000. – 100 с.
2. Васянович Г. П. Культура й особистісний стиль педагогічної діяльності викладача ВНЗ фінансово-економічного профілю / Г. П. Васянович // Гуманітарний вісник : зб. наук. пр. кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін / Гол. ред. Васянович Г. П. – Львів : ЛДФЕІ, 2004. – С. 7-16.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою магістратури / С. С. Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2011. – № 18 (594), травень. – С. 5-39.
5. Зязюн І. А. Освітній простір культури в педагогічній теорії / І. А. Зязюн // Kstafcene zawodowe: pedagogika i psihologia. – Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр. журнал / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченхстохова, К., 2005. – Вип. VII. – С. 35-46.
6. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
7. Иванова Т. В. Культурологическая подготовка будущего учителя : [монографія] / Т. В. Иванова. – К. : ЦВП, 2005. – 282 с.
8. Коменський Я. А. Велика дидактика. Вибрані пед. твори. / Я. А. Коменський. – К. : Рад. шк., 1940. – Т. 1. – 230 с.
9. Макаренко А. С. Книга для родителей // Макаренко А. С. Сочинения : в 7 т. – Т. 4: Книга для родителей. Лекции о воспитании детей. Выступление по вопросам семейного воспитания / Гл. ред. И. А. Каиров. М. : Из-во АПН РСФСР, 1951. – С. 11-338.
10. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти : монографія / О. М. Отич; за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці : Зелена Буковина, 2009. – 752 с.
11. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2010. – 274 с.
12. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Вид-во „Рад. шк.”, 1976. – Т. 3. – 670 с.

13. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів / уклали : О. Скопненко, Т. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2008. – 798 с.

14. Український педагогічний словник / упоряд. С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

Рецензент: д. пед. н., проф. Вітвицька С.С.